

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

94. An qui sero in examine, elicuit actum contritionis proponens sequenti die confiteri, sed postea in confessione nullum actum doloris exprompsit, confiteatur valide? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

contritionis, & amoris Dei, sed solum viri docti, qui sciunt non sufficere attritionem cum Sacramento, unde tale præceptum naturale esset tantum doctis impostum, & non indoctis, & ideo esset in hoc peioris conditionis Theologus, quam artifia. Sed hoc minimè dicendum videtur. Ergo, &c.

3. Cæteras rationes videbis apud Fabrum, & Fagundez, qui rectè notant sententiam Suarez, laqueos injicere conscientis in re gravi, & ad salutem necessaria homines in dubium de propria salute adducere. Igitur infirmus in articulo mortis non tenetur in rigore, & ex præcepto elicere actum contritionis; sed sufficet si confiteatur etiam cum attritione cognita, licet melius faceret si in se excitaret perfectum dolorem de peccatis ob amorem Dei, uti notant ipse Faber, & Layman ubi supra.

4. Sed dices, præceptum contritionis per se, & ex extrinseca obligatione, obligat saltem in tempore mortis. Ita DD. communiter. Ergo tunc quilibet infirmus tenebitur elicere actum contritionis. Respondeo cum Fagundez ubi supra præcept. 2. lib. 2. cap. 6. n. 5. quòd si tempore mortis existat Confessarius, non tenetur quis elicere actum contritionis, sed solum tenetur attritionem præmittere, & confessionis Sacramentum suscipere, quia per Sacramentum confessionis cum attritione, ex attrito fit homo contritus, & tunc satis suppletur obligatio præcepti, per attritionem videlicet, & susceptionem Sacramenti confessionis. Vide etiam Joan. de la Cruz in direct. p. 2. de Sacram. Pœnit. q. 2. dub. 5. concl. 2.

RESOL. XCII.

An in articulo mortis teneatur quis elicere actum contritionis, ut aut non sufficiat attritio cognita cum Sacramento? Ex part. 5. tract. 3. Ref. 76.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam tenet Jacobus Granado de Sacram. pœnit. in 3. part. contrit. tract. 3. disp. 3. sect. 4. num. 17. Tannerus tom. 4. disput. 6. quest. 6. dub. 3. num. 66. & 68. & Præpol. in 3. part. quest. 2. de contr. dub. 5. num. 57. ubi sic ait: Adverte tamen in fine vitæ hominem videri ex charitate erga se teneri ad perfectam contritionem procurandam, licet enim aliæ sententiæ non appareant probabiles, si tamen prima ex quocumque demum capite forte sit vera à parte rei ex ejus neglectu, sequitur malum irreparabile, charitas autem erga se videtur hominem obligare ut malum illud quantum in se est evitet, nitendo etiam ad aliquid, ad quod, per se loquendo non obligaretur extra hujusmodi circumstantiam: Ita ille, & alij, quos ego citavi in part. tert. tract. 4. * resol. 98. Sed ibi pro sententia negativa, quam ego teneo, plures alios Doctores adduxi, quos, si lubet, videbis.

RESOL. XCIII.

An moriens, Confessario absente, teneatur revocare in memoriam omnia peccata, ut de illis postea eliceat actum contritionis? Ex part. 3. tractat. 4. Ref. 117. aliàs 118.

§. 1. **D**E hoc casu olim inter me, & quandam Theologum dissenso fuit; nam ille af-

firmativam sententiam docebat, motus auctoritate Soti in 4. sentent. distinct. 17. quest. 2. cui ego addebam Adrianum quest. 3. de Baptismo, in fine. Angelum verb. contritio, §. 4. Durandum in dist. 17. quest. 2. Richardum dist. 16. artic. 4. quest. 2. Philarchum de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. cap. 20. & hanc sententiam videtur etiam docere D. Thomas 1. 2. quest. 113. artic. 5. ad 3. & in 3. part. quest. 87. artic. 1. in corpore, ubi ait; ad remissionem peccatorum requiri, ut homo diligentiam adhibeat ad rememoranda singula peccata, ut singula detestetur. Et ita novissimè hanc sententiam docet Franciscus Sylvius insignis commentator D. Thomæ in addit. ad 3. part. quest. 2. art. 6. concl. 1. ubi asserit, quòd ad justificationem regulariter, & per se non sufficit contritio de universis peccatis generatim, & confusè, sed requiritur specialis, & distincta singulorum peccatorum, tam quoad numerum, quam quoad speciem; ita scilicet, ut singula recogitari debeant, & de illis sic recogitatis formari una contritio.

2. Sed tunc contrariam sententiam docui, & adduxi Layman in Theolog. moral. lib. 5. tractat. 6. capit. 4. num. 3. casum in terminis decidentem; ubi sic asserit: Seclusa obligatione confitendi, ut puta in lege veteri, vel etiam in nova lege, si confessio, v. g. ob inopiam Confessarij impossibilis sit, non videtur extare præceptum sigillatim recogitandi peccata, modo homo si persuadeat, se sine tali peccatorum specifica, aut numerica recogitatione, verum actum contritionis elicere posse. Ita ille.

3. Et novissimè sustinet etiam hanc sententiam Villalobos in summ. tom. 1. tract. 9. diff. 19. num. 4. ita asserens: [De lo dicho se infiere, que quando el hombre se justifica fuera del Sacramento por la contricion, basta que sea general, aunque no se acuerde en particular de los pecados, porque la inquisicion de los pecados en particular solo deue hacerse, quando se han de confesar, porque sea la confession entera:] vide etiam Cominch de Sacram. disp. 2. dub. 8. n. 76. Henriquez lib. 4. cap. 27. n. 2. Caietanum in 3. part. q. 81. art. 1. Navarrum in man. cap. 1. n. 2. 2. & alios.

RESOL. XCIV.

An qui serio in examine elicit actum contritionis, proponens sequenti die confiteri; sed postea in confessione nullum actum doloris exprompsit, confiteatur valide? Ex part. 5. tractat. 1. 4. & Misc. 2. Resolut. 67.

§. 1. **F**requens & curiosus est casus iste, & dependet ex illa quæstione, quanta videlicet conjunctio, & similitas sit necessaria inter dolorem peccatorum, & confessionem. Et consolatoriam sententiam circa præsentem quæstionem tenet doctus Hurtado disput. 1. de Sacram. in genere, diff. 11. ubi sic ait: In pœnitentia post actus pœnitentis multo tempore post, potest absolutio valide conferri, sicut etiam in judicio forensi (instar cuius pœnitentia est instituta) multo tempore post discussionem causæ fieri solet absolutio, vel condemnatio, toto scilicet tempore post, quo actus pœnitentis dicuntur moraliter permanere; tamen autem dicuntur moraliter permanere, quamdiu permanent habitualiter, id est, quamdiu non retractantur, neque expressè, neque implicite. Ita ille.

Ref. 87. signant in §. Non me laet, & lege ibi à §. 2. & in §. Confirmatur, inter medium, & finem à xrf. Ideo postulat.

Sup. in §. not. præterita.

NTON
Opera
om. 1 & 2
E III

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 96. §. 1. cursum post medium, à vers. Tamen. & in Ref. 107. §. pen. in fine, & supra in Ref. 88. §. Respondet.

2. Sed adversus hanc sententiam insurgit novissime Granado in 3. part. de Sacrament. controvers. 7. tractat. 3. disputat. 3. sect. 1. num. 7. ubi sic asserit: Quoniam certò est non esse necessarium, ut dolor existat in hoc puncto absolutionis, aut accusationis, oportebit determinare, quamdiu precedere possit dolor absolutionem. Quidam dicunt posse precedere per multum temporis, ac proinde sine limitatione dummodo postquam semel habitus est, non retractetur. Sed mihi tanta temporis distantia inter dolorem, & confessionem nullo modo probatur; nam inter materiam, & formam cujuslibet Sacramenti debet esse moralis conjunctio; hæc autem non potest indifferenter in qualibet temporis intercapedine conservari. Ergo cum dolor sit materia Sacramenti Pœnitentiæ inter illum, & absolutionem, quæ est forma, debet esse ea solùm temporis distantia, quæ non obstat, quominus inter illas sit conjunctio moralis. Dicendum ergo est tamdiu solum posse precedere dolorem, quamdiu virtualiter permanerit; hæc autem virtualis permanentia non aliter explicari debet, quàm in aliis eventibus. Dicitur ergo virtualiter dolor perseverare, quamdiu si pœnitens interrogetur cur doluerit, possit sine nova deliberatione respondere se doluisse ut confiteretur, & non retractasset dolorem, quia vult confiteri. Sic enim intentio confitendi Sacramentum permanet virtualiter in Ministro, quamdiu sine nova deliberatione interrogatus responderet se propterea ritum illum externum adhibere, quia vult Sacramentum ministrare; & similiter intentio efficiendi opus externum propter Deum tamdiu durat virtualiter, quamdiu interrogatus sine mora respondebit se illud facere, ut Deo placeat. Huc usque Granado loco citato.

3. Verùm sententiâ Hurtadi mihi etiam probabilis videtur. Unde ad casum propositum respondi confessionem illam fuisse validam, & ita in terminis, ut dici solet, terminantibus tenet Joannes Præpositus in 3. part. D. Thome, q. 2. de contritione, dub. 1. num. 30. ubi sic ait: Si quis examinans conscientiam, & eliciens dolorem de peccatis, illum referat ad confessionem, seu doleat, volens illa peccata clavibus subjicere, talis dolor sufficit per modum partis, quamvis aliquanto tempore præcedat confessionem, & censetur moraliter permanere, dum sit confessio, licet desierit esse actu, censeturque moraliter informare confessionem. Unde cum aliquis vespere examinans conscientiam elicit contritionem peccatorum, proponens sequenti die confiteri, validum est Sacramentum, quantum est ex parte contritionis, licet nullum alium actum contritionis eliciat. Ita ille, & ego.

RESOL. XCV.

An actus doloris, si per multum temporis præcedat, sufficiat ad ejus validitatem.
Sed quoad praxim difficultas est, quantum sit illud tempus, quo id censetur in re nostra?
Et docetur, quod quando quis unius, vel alterius peccati statim post absolutionem recordatur, & addit illud, in tali casu non indiget novo actu doloris.
Item, quod quando quis iterum confitetur eadem peccata, à quibus jam directè fuerat absolutus, non tenetur habere novum dolorem eorundem peccatorum.

Et notatur attritionem ob metum pœnæ Purgatorij, sufficere ad valorem Sacramenti.

Item dicendum est de attritione concepta ex metu peccatis, vel alterius damni temporalis.

Et tandem queritur an attritio ob infamiam, aut mortem, quam iudex infligere potest, aut ob aliud malum temporale, sit sufficiens ad effectum Pœnitentiæ suscipiendum? Ex p. 9. tract. 9. & Misc. 4. Resol. 52. aliàs 51.

§. 1. AD hoc dubium respondet Tamburinus, Opusc. 1. lib. 1. cap. 2. §. 4. num. 5. ubi sic ait: Quoniam verò communiter solet precedere confessionem; quanto tempore precedere potest? Dico quantum moraliter potest censeri unum actum imperari ab alio, & facere unum moraliter cum illo. Hæc est doctrina Theologorum communis; sed quò ad praxim difficultas est, quantum sit illud tempus quo id moraliter censetur in re nostra? Respondeo qui mane dolet & actu non revocato, post tres vel quatuor horas confitetur sine novo doloris actu, non est dubium quòd bene satisfaciat. Rursus, si quis vespere examinans conscientiam, elicit actum doloris proponens sequenti die confiteri, abundè est. Idem puto si non solùm precedenti vespere, sed etiam precedenti die id fecerit, actu semper ut dixi, non revocato. Longior tempore extensionem nondum inveni quoad Theologos. Si quis inveniat, vel longiorem satis esse autumat, hic oro, subscribat. Ita ille.

2. Sed ego Theologum inveni, qui magis loquitur; & is est Pater Leandrus de Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 7. quest. 6. in qua contra meipsum, Granadum, & alios docet, sufficere ad validam efficientem Confessionem, quantumvis per multum temporis spatium præcedat dolor absolutionem, dummodo postquam semel habitus est, nec expressè, nec implicite retractetur. Et citat Hurtadum de Sacram. in genere, diffi. 11. in fine, & Candidum disput. 24. art. 6. n. 2.

3. Nota hic etiam dictum Leandrum, ubi supra quest. 5. docere, quòd quando quis unius, aut alterius peccati, statim post absolutionem recordatur, & addit illud, in tali casu non indiget novo actu doloris; quia in virtute prioris doloris adhuc virtualiter manentis, potest ab illo peccato absolvi: nam dolor prior, ut in virtute extensus ad peccata oblita, perinde valet ac si esset novus dolor de solis peccatis obliis. Et citat pro hac sententiâ Lugum, & Henriquez.

4. Idem quest. 4. docet etiam, me citato, & Cardinali Lugo; quòd quando quis iterum confitetur eadem peccata, à quibus jam directè fuerat absolutus, non tenetur habere novum dolorem eorundem peccatorum; quia repetita Confessione vocali, repetitur saltem virtualiter dolor precedentis Confessionis, perseverantis adhuc moraliter, & virtualiter.

5. Nota etiam hic contra Vasquez, & Hurtadum, attritionem ob metum pœnæ Purgatorij, sufficere ad valorem Sacramenti; quia terrore dictæ pœnæ optimè potest dolere homo, non solum de venialibus, sed etiam de mortalibus, quæ post justificationem, pœna Purgatorij puniuntur. Et idem dicendum videtur de attritione concepta ex metu peccatis, vel alterius damni temporalis, quo Deus solet punire peccata in hac vita. Hæc Leandrus, uti supra quest. 13. ex Cardinali Lugo, & aliis. Qui etiam quest. 14. inquit, an attritio ob infamiam, aut mortem, quam iudex infligere potest, aut ob aliud malum temporale, sit sufficiens ad